

Рецензия

от

проф.д-р Борис Кирилов Сергинов

за кандидатурата за научна степен „Доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.2. Изобразително изкуство (дизайн).

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ, г.София
на арх. Иван Русков Лапатов

и документите представени за присъждане на научна степен „Доктор“ както и научен труд на тема: „РЕ-ДЕФИНИРАНЕ подразделяне и свързване на различните видове изразяване в дизайна и архитектурата“

1. Актуалност и значимост на научния труд представен за присъждане на научна степен „Доктор“.

Значимостта на избраната тема в научно и научно-приложно отношение е свързана неразделно с нейната актуалност, от своя страна както ще проследим по-нататък в настоящата рецензия, тази актуалност от съвременна гледна точка е прекрасно доказана от докторанта. Избраната тема на предложения за рецензиране научен труд е „РЕ-ДЕФИНИРАНЕ подразделяне и свързване на различните видове изразяване в дизайна и архитектурата“. Този труд проследява, изследва и анализира процесите на интегриране и свързване на различните видове изразяване в сферата на дизайна и архитектурата по

един предварително предначертан научен метод характерен за изобразителните изкуства, архитектурата и дизайна, използван и дефиниран от Ръскин и Вьолфин. Тук е подходящо да цитираме Джеймс Уд „ През 1857 година Джон Ръскин написва книжка, озаглавена "Елементи на рисуването". Тя е педантичен наръчник, замислен да осветли критически творчеството и да помогне както на художника, така и на ценителя – обикновения любител на изкуството. Ръскин насърчава читателите да се вгледат в природата – да вземат, да речем, едно листо, и да го очертаят с молив. Авторът прилага и собствени рисунки на листо. След това преминава към творба на Тинторето и насочва погледа ни към движенията на четката, към начина, по който художникът рисува ръцете, и към вниманието, отделено на сенките. Стъпка по стъпка Ръскин превежда читателя през творческия процес. Ръскин дължи авторитета си не на майсторски рисунък – макар и завършен творец, той не е даровит художник – а на точното си око и на способността си да предаде с думи идеите си." Именно такъв е и философският подход на докторанта. От своя страна арх.Лапатов пише : „(...)Отделните видове изкуства могат самостоятелно да изразяват понятия чрез възможността да създават една друга природа от материала, който самата природа им дава.." Архитект Лапатов пише още "Сетивната условност в живописа и реалната протяжност на скулптурата, понякога предизвикват противоположни на свързването, процеси на отделяне между тях така, както представата за

възможност и действителност отделят скулптурата от архитектурата.“ Както виждаме от отличното изложение в автореферата основна теза на труда е, че идеите на чистия и практическия разум, като обективни принципи, и естетическите идеи, като субективни представи присъединени към понятия на разсъдъка, заедно и отделени, са условия на възможност за подразделяне и свързване на видовете изразяване в изкуството, както и за отказ от визуален наглед.

„Естетическата идея, поради особеността на своя характер, е и причина, и действие в казуалната връзка между стремежа за постигане на синтетично единство на познанието и способността да се създава.“ – казва Лапатов.

2. Цели и задачи на предложения за рецензиране труд.

Текстът ясно очертава общата картина на подразделяне и свързване на различните видове изразяване в дизайна и архитектурата, като откроява различните мисловни и пластични белези.

Архитект Лапатов задълбочено тълкува естетически и вътрешни, връзки и закономерности, прояви, резултати и постижения въз основа на идеите на Кант, като в това единство в-себе-си от понятия се намират също така и категории и понятия от други съждения и работи, на други автори, особено – казва Лапатов – на Ернст Гомбрих, Пол Джонсън и Умберто Еко. В текста можем да заявим, доминира теоретичното начало, погледът и

преценката на архитекта, теоретика и философа на архитектурата и дизайна, стремящ се по принцип към обективност и дистанция от пристрастни мнения и необосновани оценки.

3. Структура на текста.

Композицията на текста следва логиката на дедуктивния подход (извеждане на особеното и единичното от общото) като в последствие се стига отново до по-широки обобщения и важни изводи. Както чудесно, казва самият автор : „(...)Способността да се мисли за дизайн и архитектура се разкрива само чрез понятия и разум. Рецептивността на духа или сетивността ни дава обекта в дизайна и архитектурата, но без разум никой обект не може да се мисли и затова нито една от тези способности не трябва да се предпочита пред другата. Познанието за дизайн и архитектура, за подразделяне и свързване на техните действителни форми може да произлезе само от съединяването на способността да се получава представа и способността да се създава представа.“.

4. Метод на проучването.

Основен метод на проучването е теоретично философски, като включва, сравнителен анализ и съпоставителен ракурс: преглед, интерпретация – тълкуване. Тук са синтезирани няколко линии –

информативна, философска, естетическа, аналитична и оценъчна.

5. Основни понятия

Ключови думи в изследването са понятия като, субект, архитектура, дизайн, чист разум, съждение и т.н. Под сетивност авторът разбира способността да се получава представа, доколкото се афицира от произведението или предмета, противоположно на способността да се създава представа, което е спонтанност на въображението както самият автор пише и откроява ясно в своето изследване различните разновидности сетивност. Що се отнася до отношенията между дизайн и архитектура арх. Лапатов казва „Представата за категориите и отношенията между дизайна и архитектурата не може да бъде извън представата за определение на изкуство.“ Приветствам този начин на определяне на основните понятия, тъй като в съвременния Български дизайн и съпътстващата неговото битие литература, често се пропуска това, че дизайна е преди всичко изкуство, а след това дейност обслужваща някакви социални, биологични, екологични, търговски, маркетингови или други нужди. Както категорично архитект Лапатов доказва в своя труд, тук става въпрос за задоволяване на естетически потребности и при дизайна и при архитектурата за която също често се забравя от битующата около нея научна литература, че е изкуство. Смятам подхода към основните понятия за подходящ, защитим и научен.

6. Основни приноси на дисертационния труд.

1. Настоящият дисертационен труд доказва мястото на изкуството между теоретичното познание за природата и практическото познание за свободата като необходима форма на възможното или действителното в принципите на разума при различни култури и време.

2. Всяка една от главите отразява задълбочено проникване в категориите на естетическото съждение, където изкуство, архитектура и дизайн заемат централно място. Изкуството е представено като синтетично емпирично познание.

3. Идеята за таблица на видовете изразяване в изкуството, където всяка клетка отразява възможен вид съставен израз, резултат от взаимодействие между, преди това действителни, единични и съставни изрази, които са негова причина и са отразени в редове и колони, е присъединяване и принос към безкрайния обхват в принципите на разума. Таблицата на видове изразяване в изкуството има потенциал за пълно описание на възможността за спонтанен синтез на въображението.

4. Да се мисли повече отколкото понятието или производението изразява е приносът на естетическа идея. Тази свръхсетивна представа, присъединена към понятието на разсъдъка, е насочена към регулативните принципи на разума, за да развие съществуваща или да

създаде съвсем нова идея за действителност в природата, която ние определяме като изразяване в изкуството.

5. Текстът задълбочено анализира категориите на вкуса. Възможността за способност за преценка на чувството на удоволствие или неудоволствие, като една от способностите на духа, се състои в отделянето на способността за удоволствие или неудоволствие от способността за познание и способността за желание, с цел да се разгледат взаимните отношения в структурата на способностите на духа, от една страна и да се установи формалната структура на удоволствието и неудоволствието в себе си, за да се обединят след това в естетическата способност за съждение с цел възможност за естетическа преценка в изкуството.

6. Дефиницията на Кич като форма на Грозно в естетическото преживяване е приложен принос към художествената критика. Именно недостиг от представи на емпиричния опит в нагледа, премахване на способност за въображение, дефицит на способност на разсъдъка за понятия, правят възможни лесното естетическо удоволствие от възприемането на Кич.

7. Моделирането на приложна активност при проучване на свойствата на естетическата идея в условията на казуална зависимост на крайните цели чрез пространство, в курсовите работи на академичните програми е съществен емпиричен принос.

8. Настоящият дисертационен труд се явява едно от редките изследвания на априорните принципи на

сетивността или естетиката, през последните години на български език.

9. Проучване на понятието синтез в неговото многообразно единство свързва представите с нагледа, разсъдъка с въображението и извежда познанието до границата на принципите на разума и единство на всички способности на духа. Приносът към неизвестното, повелята на дълга към недостъпното укрепва вярата и принадлежността ни към природата и свободата.

Систематични изследвания върху дизайна и архитектурата от подобна философска гледна точка не са правени до сега в рамките на Българската академична и университетска общност и са рядкост и изключение дори в чуждестранната академична среда. В представянето на интердисциплинарен поглед върху избраната проблематика се състои един от основните, важни моменти, които настоящата работа успява отлично да осветли.

В този смисъл научното дейност на кандидата се базира, както констатирахме по-горе, върху един синкретичен подход към проблематиката, като съчетава според мен изкуствоведски, културологични, философски, типично архитектурни, дизайнерски и др. гледни точки и методи.

Работата по темата показва, че подхода и научноизследователският метод са основателни и спомагат за решаването и постигането на целите и

задачите, които си поставя представения за рецензиране труд.

Работата на арх.Лапатов обогатява с понятия разбирането за архитектура,изкуство и дизайн, разглеждайки го в творчески, научен, философски и естетически план. Както изследва и представя отлично една сложна и мултидисциплинарна проблематика.

Заклучение :

Оценявам научните качества и приноси на дисертацията, изследователска и творческа работа на арх. Иван Русков Лапатов, нейната обществена, социална, научна и историческа значимост, личния принос на автора и практическата полезност и актуалност на изследваните проблеми, предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на научна и образователна степен „Доктор“ на арх. Иван Русков Лапатов

19.03.2017 г.
Гр. София

Рецензент .....
(проф.д-р Борис Сергинов)

